

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

§. 1. Natura, Origo, Remedia & indicia scrupulosorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

iteratò confiteri, ut nimirum ab ijs directè possimus rursùm absolvi. Et hoc quivis etiam alius, qui sub dubio se de aliquo peccato coram Sacerdote accusavit, facere potest, etiam tunc, cùm tam pœnitens, quàm Confessarius dubitant, an peccatum, quod de reliquo integrè explicatum est, sit mortale vel veniale, reservatum vel non.

ARTICULUS VII.

Regula dirigendi Conscientiam scrupulosam.

Sermo est de scrupulo propriè dicto, qualiter nimirum Conscientia, si scrupulis agitur, dirigenda sit, ut à recto virtutis tramite non recedat.

§. I.

Natura, origo, remedia & indicia scrupulosorum.

171. Nota I. argumentum, ex quo oriri potest scrupulus seu motio animi in partem oppositam illi, de qua firmum habeatur iudicium, subinde esse tanti momenti, ac ponderis, ut ob id meritò iudicetur, improbable esse, quòd antè probabile videbatur, subinde valde leve, neque tanti ponderis, ut animum à sua sententia dimovere valeat: interim tamen tale, ut eum concutiat & anxium reddat de malitia latente fortè in actu. Si priori modo contingat motio, non est propriè scrupulus, solemus tamen quandoque impropria hac scrupuli acceptione dicere, scrupulum injectum esse illi, cui rationibus urgentibus ostenditur, illicitum esse id, quod antè licitum putabat. Si ex po-

sterioris generis argumentis proveniat motio, est & dicitur propriè scrupulus. Reginald. l. 13. n. 111.

172. Nota II. scrupulum propriè loquendo sic posse describi: *Est vana quedam, id est, ex levi, vel nulla ratione oria apprehensio de malitia seu pravitate operis, conjunctum habens metum de eadem & anxietatem in voluntate.* Dixi autem: *apprehensio.* Nam aliqui putant, scrupulum pertinere ad secundam mentis operationem, atque adeo iudicium esse, erroneum quidem illud, & nulla ratione nixum; decepti fortè ex eo, quòd ex errore quoque & dubio idem quandoque oriatur effectus: experimur enim, anxietatem & formidinem peccati oriri in voluntate ex vero dubio aut errore, aut suspitione de malo, vel ejus periculo: ob hunc ergo effectum, quem etiam iudicium in voluntate parere potest, etiam veram dubitationem, opinionem ex levibus fundamentis conceptam, aut errorem vocant scrupulum. Sed non rectè; quia scrupulus potest in intellectu consistere simul cum iudicio de honestate operationis, non item dubitatio, aut iudicium de malitia ejusdem.

173. Nota III. scrupulorum genera esse ferè duo: aliquando enim sunt circa opera præterita examinanda, & dignoscenda; ut circa peccata olim commissã, eorùmque confessionem, vota facta, eorùmque impletionem, officia neglecta & similia; aliquando circa peccata & pericula deinceps cavenda; hæc sunt potissima scrupulosi paroxysmi objecta. Et ideo multi assiduè anxieque apprehendunt, peccatum esse, hoc vel illud facere, dicere, audire, omittere; in omnibus, quæ pro-

proponunt, esse verum; non esse in statu gratiæ. Unde miserè discruciantur.

174. Nota IV. Conscientiam scrupulosam non esse, ut vulgò putatur, ipsum scrupulum paulò antè descriptum, sed iudicium practicum, fundatum in scrupulo, & dictans, quid scrupulo supposito agendum sit, vel non agendum.

175. Nota V. scrupulos ex variis causis oriri. I. ex complexionem corporis redente hominem propensum ad timorem: qualis est frigida, ut apparet in fæminis, & melancholicis; frigus enim constringit, constrictio verò cordis, quæ vergit ad timorem, disponit imaginationem ad facilem propensionem mali futuri, quod est proprium objectum timoris. Unde fit, ut qui timidi sunt & apprehensivi, facile sibi malum imminere ominentur, ubi nullum imminet, atque adeo timeant, ubi non est timor. Reginald. l. 13. c. 11. n. 108. II. ex capitis imbecillitate, aliòve morbo corporis, & melancholicis ac vitiosis humoribus: hi enim, dum cerebrum, & præcipuè eam illius partem, in qua imaginatio residet, replent, inficiunt, & turbant species: unde intellectus in suis operationibus impeditur, & facile malum apprehendit, quod non est: imò quod deterius est, etiam mania, si matu- rè hic fons non obstruatur, oritur. III. Ex malo corporis Regimine, id est, ex immoderata abstinentia, vigiliâ, & aliis indifferetis macerationibus corporis: hæc enim exsiccant cerebrum, ita ut mens turbetur, & scrupuli occasionaliter generentur. Et ideo improbantur in Cap. Non mediocriter. de consecr. dist. 5. Reginald. n. 110. IV. Ex frequenti consortio & societate cum scrupulosis: est enim

scrupulositas morbus contagiosus. Reginald. n. 111. V. Ex librorum Theologicorum, præsertim tractantium de casibus Conscientiæ, minus cautâ lectione. VI. Ex occulta quadam superbia, quæ facit, ut homo iudicio suo adhærescat, ita ut intellectum nolit aliorum consilio vel iudicio submittere. VII. Ex actione scrupulosa sæpius vel aliquoties admisâ: hæc enim suo genio sollicitum reddit eum, qui timidus est, & dum angit, memoriam refricat, & ad similes actus in aliis etiam materiis vicinitatem habentibus inclinat. VIII. Ex suggestionem dæmonis, cujus proprium laqueos & angustias in animam inducere. IX. Ex divina providentia permittente, ut scrupuli excitentur vel in pœnam tepiditatis, aut delicti præteriti, vel ad animum perfectius purgandum, vel ad exercendam vel augendam humilitatem, patientiam, vel ad tollendam peccati consuetudinem &c. neque enim scrupuli tam mali sunt, ut ad nullum bonum servire queant. X. Ex ignorantia, additâ aliquando ingenii perpicaciâ, qua quis agnoscit quidem objectiones contra suam actionem, sed nescit eas solvere. Unde fit frequenter, ut timeatur tanquam peccatum, quod peccatum non est. XI. Ex nimia sollicitudine cavendi omne id, quod potest esse malum. Sicut enim, qui in angusta semita ambulans nimis attentè considerat profundum, in quod labi potest, aut circum se undique acclamari audit (cave! cades) multò magis timet lapsum, quàm loqui timeret: ita qui nimium sollicitus est de cavendo peccato (uti est, qui etiam minima quæque, quæ in hac mortali vita caveri non possunt, sollicitè considerat) phan-

phantasiæ quasi acclamanti (malum adest: cave!) aures suas nimis attentè accommo-
dat, & timore nimio percussus, ne cadat,
periculo cadendi, & contra conscientiam
erroneam peccandi se exponit. Huc spectat
tum nimius, & indiscretus Zelus non-
nullorum, qui puritatem conscientie con-
servandi a deo amantes sunt, ut etiam mi-
nimas quasque culpas perhorrescant, &
maximatum loco ducant: tum etiam ni-
mius & inordinatus DEI timor, quem
aliqui concipiunt ex consideratione seve-
ritatis divinæ Justitiæ in puniendis pecca-
tis, cui timori obnoxius animus variarum
difficultatum objectu tanquam procellâ
perinde agitatur, & cum meticulosus sit,
inania quadam & horrenda spectra sibi
videre videtur. Videri potest Azor T. 1.
l. 2. c. 20. q. 5. Bardi de consc. scrup. c. 3, per
101177.

176. Nota VI. scrupulosam Conscien-
tiam his ferè indicis deprehendi posse &
cognosci. I. Ex pertinacia iudicii, quâ
Do&torum consiliis non acquiescunt: unde
varios consulunt, & fatigant, ac tan-
dem nullius iudicio stant, nisi suo. II. Est
ex levi fundamento frequens iudicii mu-
tatio: unde oritur in agendo inconstan-
tia. Sic v. g. in precibus recitandis ali-
quando decies mutabunt iudicium de
his vel illis verbis non prolatis. III. est,
quod ex priori sequitur, perturbatè agere,
& cæco quodam modo in externis actio-
nibus versari. IV. est, habere reflexio-
nès impertinentes innumerarum circum-
stantiarum. V. est, timere in omnibus
peccatum, & contra sapientum & pro-
prium sape iudicium inquietum esse. VI.
est, nimium angri & turbari inter agen-
dum. Et ideo si quis in una vel pluribus

materiis diversis frequenter, & absque
idoneo fundamento dubitat & angitur,
respectu earum rerum est scrupulosus,
non tamen respectu aliarum, nisi disposi-
tivè: facillè enim, qui ita dubiè procedit,
in eum labyrinthum incidet, ut inde se
explicare nequeat, & passim incipiat agi-
tari dubiis. Qui tamen in uno vel altero
casu transeunter habet scrupulum, non est
scrupulosus; hoc enim nomen frequen-
tiam denotat: sicut nec ebriosus dicen-
dus est, aut luxuriosus, qui semel aut ite-
rum se inebriavit, aut turpem actum exer-
cuit. Potest autem aliquis ex peculiari ali-
qua causa circa unum vel alterum obje-
ctum esse scrupulosus & anxius; in reli-
quis tamen minimè timoratus, sed planè
indisciplinatus inveniri: experientia enim
constat, esse quosdam in divino obsequio
negligentes, & sine scrupulo in multis de-
linquere; qui tamen in nonnullis anxie
nimis & scrupulosè agentes, nullum finem
faciunt confessionibus generalibus, & si-
milibus. Ex dictis obiter

177. Patet, scrupulositatem aliam esse
adæquatam; nimirum in omni materia:
aliam inadæquatam, nimirum in certo:
tantum genere v. g. quidam peccant li-
berrimè, & tamen confitentur scrupulo-
sissimè: & quandoque deglutiunt came-
los, & excolant culices.

178. Nota VII. Ex scrupulis diversa,
eâque haud levia mala provenire: scrup-
ulosus enim sibi & aliis nocet: Sibi qui-
dem in corpore & animo: corporis enim
valetudinem destruit, vires attenuat; ab-
breviat vitam. In anima verò proveniunt
dubia, angustia, desolationes, perplexi-
tates, desperationes &c. quibus intelle-
ctus ita obnubilatur, ut etiam in meridio

cacy-

cæcuriat, & etiam evidenter certa non ampliùs credat: bona spiritalia insipida fiunt & exosa, ut scrupulosus ineptus redatur ad obsequia, sepeliat talenta naturalia, per quæ alioqui reipub. Christianæ plurimum commodi accedere potuisset: hinc subterfugiunt scrupulosi utilia officia metu committendi peccati: Confessarius nimium vexat pœnitentes, & vicissim hi illum: alii absterrentur ab officio divino, tanquam nimis aspero, in quo vident scrupulosos tam anxie cruciari. Unde Victoria in sua Summa n. 130. ait, scrupulosos infamare Sacramenta, quasi percepta nimis difficilia.

179. His ita prænotatis nonnullæ de re proposita tradendæ sunt regulæ: sed vereor, ut frustra tradantur. Est enim id genus hominum, qui scrupulis agitantur, plerumque ita constitutum; ut vel nullum mali remedium admittant, tribus etiam anticyris non sanandi; vel in ipso remedio novas tricas sentiant, faciuntque. Miseri profectò! si qui ulli; quibus tamen, ut, quantum possumus, prosumus, studebimus. Quæ autem præscribemus, servient potissimum scrupulosos timorata conscientia, qui nimirum sunt diligentes, & suæ salutis studiosi, & tam circa præterita, quam futura torquentur: non autem illis, qui sunt negligentes, & suæ salutis incuriosi, & circa peccata præterita ita cruciantur, ut tamen de cavendis parùm sint solliciti: non enim hi posteriores eodem modo curandi sunt, quo priores. Dividemus autem singula, quæ deinceps dicturi sumus, in suos paragraphos.

Sit ergo porro

R. P. Stez. Trib. Pœnit.

§. II.

Regula pro scrupulosa conscientia in genere.

180. Regula I. Licitum est, contra scrupulos strictè ac propriè sumptos, etsi perleverent, operari. Sanch. l. 1. Mor. c. 10. n. 80. Reginald. l. 13. n. 12. & l. 2. n. 112. Bonac. de pec. D. 2. p. 8. q. 4. n. 5. Palaus tr. 1. D. 4. p. 1. n. 2. Sancius D. 41. à n. 7. & alii: potest enim cum iis consistere iudicium certum de honestate operis; stante autem eo iudicio, stat etiam firma regula honestè operandi. Præterquam quod si ob quodcunque argumentum, quod facit nos formidare de eo, de cuius honestate probabiliter iudicamus, abstinere deberemus ab eodem opere, grave sanè esset & insuave jugum Christi, cum vix unquam de ulla re iudicemus sine formidine oppositi.

181. II. Non solùm licitè potest, sed quandoque etiam tenetur quis contra scrupulos agere. Sancius, Palaus ll. cc. & alii: quia, qui fovet scrupulos, potest multa & gravia mala tam corpori quam animæ inferre. Non pauca retulimus supra n. 178. præter ea ergo etiam sequentia sunt consideranda. Generale autem malum, quod animæ inferri potest, est peccatum: qui enim scrupulis nimium indulgent, graviter errare, quin & peccare possunt; exponunt enim se ipsos periculo fatuitatis, aut amentia, aut alterius detrimenti corporalis; à majori bono, scilicet, gloriâ DEI, quam abundantius promovere possent, si scrupuli non obstarent, vecorditer se sinunt impediri;

D d d

pediri;